Herinner(d)ingen
aan indertied
in columns

Edmond Ackermans

Herinner(d)ingen aan indertied

in columns

Eerder verschenen van dezelfde schrijver

- *Meanderend door 2012 (2013)*
- *Ogen blikken (2014)*
- *Westernielands land (2014)*
- *Voortdurend turend (2015)*
- *De Noordzeekust het Duinenland (2015)*
- *Ouverture (2016)*
- *Tussen de regels door (2017)*
- *Niet alleen maar samen (2018)*
- *Vooruit, terugkijken (2019)*
- *Tussen de lachende traan (2020)*
- *Inbundig uitgetogen (2021)*
- *Aardig Wad (2021)*
- *Regelmatig af en toe best vaak (2022)*
- *Denk(z)werk (2023)*
- *Kronkel(d)ingen (2024)*
- *De valkuil van tijd is haast (haiku's in overvloed) (2024)*
- *Werk uit invoering (2025)*
- *Van wieg, mand en kribbe (Kerstverhalen, maar dan heel anders) (2025)*
- *Schrijven zonder invloed (2026)*

ISBN 9789403963570

– ✯ –

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden gebruikt voor persoonlijk of geldelijk gewin, verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband, elektronisch, mechanisch of op enige andere manier dan ook en evenmin in een retrieval system worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Inhoud

Voorwoord ... 13
Bank ... 14
Onbekend ... 15
Breker ... 16
Vlag ... 18
Plat ... 20
School ... 21
Water ... 22
Kontjes ... 23
Verdwaald ... 24
Cel ... 25
Luier ... 26
Waffel ... 27
Kerstkronkel ... 28
2024 ... 30
ZN ... 31
Stappen ... 32
Sleeën ... 34
Carnaval (1) ... 36
Carnaval (2) ... 38
Carnaval (3) ... 39
Echt? ... 40
Hetty ... 42
Dorpstaal ... 44
Videke ... 45
Kaatsballen ... 46
Bèr ... 47
Knikkeren ... 48
Brakkeberg (1) ... 49
Brakkeberg (2) ... 50
Geul (1) ... 51
Koninginnedag (1) ... 52
Twee (1) ... 53
Geul (2) ... 54
Trauma? ... 55
Zonden ... 56
Kermis ... 57

Broehoesj 58
Bankontmoeting (1) 60
Bankontmoeting (2) 62
Bankontmoeting (3) 63
Bankontmoeting (4) 64
Pieke 65
Strijkijzer 66
Zwartepruimenvlaai 67
Wandelen 68
Fietskunst 69
Banaan 70
Karel 71
Model 72
Herkennen 73
Woorden 74
Petje 76
Teer 78
Marathon 80
Picknick 81
Nagels 82
Kunst? 83
Bello 84
Koeien 85
Kribbe(ke) 86
Vuurpijl 87
Slijper 88
Fluitketel 89
Raar! 90
Autoped 91
Glijbaan 92
Twee (2) 94
Wakker 95
Rommedoe 96
Omerta 98
Optocht 100
Poesie 102
Bericht 103
Tijd 104

Kwajongen 105
Benkske 106
Herinneringsdag 108
Hinkelen 110
Touwtjespringen 112
Bankontmoeting (5) 114
Bankontmoeting (6) 116
Rondom 118
Koel 120
Lof 122
Ei 123
Bijl 124
Citroen 126
Pool (1) 127
Pool (2) 128
Tijdverdrijf 129
Skelter 130
Kauwgom 131
Bankontmoeting (7) 132
Tollen 134
Voetbaltruc (1) 135
MOOI!!! 136
Voetbaltruc (2) 137
Leida 138
Historie 139
Vlieger (1) 140
Vlieger (2) 141
Verdwenen 142
Bankontmoeting (8) 143
Hoela… 144
Sjure 145
Zakdoek 146
Biebboek 147
Kransjes 148
Onrust 149
Yo-yo 150
Systeem 151
Vrolijk 152

Indertied 154
Verstopt 155
Lééftijd 156
Roos 158
Snert 160
V(r)aag 162
Gezellig 163
Bokje 164
Tante 165
Afval 166
Bont 167
Lieske 168
Getuigschrift 170
Schoolherinnering (1) 172
Schoolherinnering (2) 173
Koninginnedag (2) 174
Oognaald 175
Vrijheid 176
Hemels 178
Evolutietheorie 180
Bankontmoeting (9) 182
Bankontmoeting (10) 183
Bankontmoeting (11) 184
Fruit 185
Bankontmoeting (12) 186
Bankontmoeting (13) 188
Schoonschrift 190
Bankontmoeting (14) 192
Scheren 193
Flauw 194
Sparks 195
Hecht 196
Krant (1) 198
Krant (2) 199
Tandarts 200
IJsje 201
Rotzooi 202
Streepje 203

Voor Fieneke en Sjef Ackermans-Heuts

Voorwoord

Herinner(d)ingen van Edmond Ackermans,

Edmond verhaalt over zijn leven en de alledaagse dingen die hem bezig houden. Hij deelt zijn herinneringen op een boeiende wijze met veel woordspelingen en overtuiging in een typische Edmond-stijl.

Edmond vertelt van zijn jeugdjaren in de Pendersstroat in Berg, over zijn schooltijd, over zijn ontmoetingen met dorpsgenoten in Berg en Terblijt, over zijn sportieve prestaties bij de VV Berg '28 en over zijn jaren bij het Nachtwachtgilde. Met zijn wandelvrienden blikt hij terug naar gezamenlijke belevenissen, waarin hijzelf gewild of ongewild een prominente rol speelde.

Zijn hoogtepunten weet hij als taalvirtuoos feilloos te beschrijven waardoor de aandachtige lezer zich inbeeldt er deel van te zijn. Naast zijn verteldrang met verlangen naar gezelligheid filosofeert Edmond erop los als hij de huidige moderne tijd betekenisvol bespiegelt aan zijn eigen herinneringen van vroeger.

Zijn bundel is een blijvende en vooral herkenbare herinnering aan 'indertied' – de jaren die voor ons liggen – in Berg en Terblijt en omgeving, waarin de oorsprong van zijn familie Ackermans-Heuts ligt.

Langs deze weg bedanken we Edmond voor zijn jarenlange inzet als columnist. Hij is één van onze oprichters en heeft bijna drie jaren lang als secretaris van Indertied gediend.

Zijn expressie en taalvaardigheid zijn herkenbaar, speels en een blijvende herinnering.

Berg en Terblijt, november 2026

Fons Claessens
Voorzitter Indertied

indertied

Vilt, Terblijt, Berg, Geulhem

Bank

Ik heb het echt nooit geweten. Dat de oprichting van een vereniging best wel wat voeten, hele grote voeten, in de aarde heeft. Wanneer het idee er is, nog onbekend van wat er allemaal op je afkomt, stijgt er een enthousiasme op vanaf het midden van de vergadertafel, tot aan het hoge plafond. Totdat de tijd voortschrijdt, het enthousiasme nederdaalt en op de aarde terugkeert. Dan begint het allemaal. Wordt het onbekende bekend.

De oprichtingsakte, een bestuur, de doelstellingen, welke leden, hoe deze te enthousiasmeren, hoe iedereen op de hoogte houden van het reilen, zeilen en andere besognes. Het plannen, het plannen maken en uitwerken. Maar eens al die ideeën uitgesproken, uitgewerkt en vastgelegd zijn, de oprichtingsvergadering met notariële akte en aansluitende notulen, dan begint het pas echt. En met 'het' bedoel ik het verkrijgen van een simpele bankrekening.

Dat is niet prettig, laat ik dat heel eufemistisch schrijven. Het is in deze tijd van controle en achterdocht moeilijker een bankrekening van een goedwillende vereniging te openen dan een vergunning voor een, pakk'm beet, horecaonderneming. Nu ik deze column schrijf, schiet mij Gene Vincents' 'Be-Bop-A-Lula' zomaar te binnen. Als de lezer begrijpt wat ik bedoel. Ja, ik mag aannemen dat de benoemde bestuursleden, waaronder ook ik, niet biboppetig getoetst werden, dat zou helemaal van de zotte zijn. Maar het geduld van het bestuur en zeker zij die de startknop van de ledenwerving en websitelancering voor zich hebben, wordt en werd danig op de proef gesteld door de vele opgelegde regeltjes en moeilijkdoenerij van de bank.

Ik schreef in een Whatsappje aan mijn, ook vol ongeduld, smachtende collega's, na weer een nieuw uitstel en dus nog steeds en opnieuw wekenlang wachten: "Van de week zat ik op een oude, versleten bank, langs een gezellige bosrand. En heel raar… die bank deed helemaal niet moeilijk. De tegenwoordige banken zijn blijkbaar de banken van *indertied* niet meer. Die banken toen ontspanden…"

Zucht…

Onbekend

Sjmoutwörremkes. Sjwalbere. Kwakkersj. Biemeiskes. Dääölkes.
Tegenwoordig noemt de Bergse jeugd die diertjes, want dat zijn het, lieveheerbeestjes, zwaluwen, kikkers, koolmeesjes, kauwtjes. Mocht de jeugd, door veelal andere interesses, die diertjes en hun namen, überhaupt nog kennen. Noem ik de dieren bij hun inheemse naam en de jeugd weet niet over wie of wat ik het heb. Ze kijken je (en ook mij) met grote en met vraagtekens getekende ogen aan, wanneer die ogen zich überhaupt al losrukken van hun smartelijk foontje. Alsof je het hebt over een buitenaards wezen of dat je een vreemde, buitenlandse taal spreekt.

Vroeger zag je die *sjmoutwörremkes* (lieveheerbeestjes dus) in de zomer met honderden op de zuidelijke muren van de huizen lopen of zitten. Kan zo'n *wörremke* überhaupt wel zitten? Wij, *indertied* kleine kinderen, kleuters nog, vulden glazen potjes en kartonnen (lucifer)doosjes met die veelal lieve beestjes. Ondertussen zag je de *sjwalbere* (zwaluwen) onder de *kanjel* (dakgoot) hun nesten metselen en wanneer hun jongen uit het ei gekropen waren, vlogen pap en mam zwaluw zich de vleugeltjes uit, langs en van het lijf om hun kroost te kunnen voeren, groot te brengen. Is dat daarom misschien een teken aan de muur? Dat de jeugd die inheemse benamingen van *indertied* heden ten dage niet meer kent? Omdat men, oud en jong, die *sjmoutwörremkes, sjwalbere* en ook *kwakkersj, biemeiskes en dääölkes* (bijna) niet meer ziet?

Of… niet meer wil zien.

Breker

Wanneer je op een doordeweekse donderdagmorgen door een gang van een grot… pardon, groeve, neen nog beter, kalksteengroeve dwaalt, samen met ruim 30 anderen waaronder een 28-tal jeugdige meligen en je laat je ogen bij het schaarse, in een halfopen blik verpakte, kaarslicht rondom, onder en boven je dwalen en beseft dan dat je door een zee stapt, weliswaar al heel wat jaartjes opgedroogd, die zee, niet ik, dan is dat wat zich hier *indertied* allemaal afgespeeld heeft, moeilijk en eigenlijk helemaal niet te bevatten.

Schelpdiertjes en ander voorhistorisch spul, vermalen, geperst en verworden tot witgele en overwegend gele mergel. Zacht gesteente noemen de keiologen en steenkenners dit spul, deze mergel. Nou, wat dat zachte betreft, weet ik en zeker vier ribben ter linkerzijde van mijn bovenlijf sinds 2015 dat dit zachte gesteente kei- en keihard kan zijn en zeker te weten ook is. Na een frontale, luid krakende aanvaring met dat zachte maar o zo harde gesteente. Drie dikke weken slapeloos de dagen en nachten doorbrengend, half zittend, half liggend in bed of op de lig/zit/hangbank met als resultaat een stelletje wallen onder de ogen waar ze in Amsterdam heel jaloers op zouden zijn.

Die *indertiedse* herinnering keert terug wanneer verwacht wordt dat je door een vierkant, niet al te groot open wandgat kruipt en ik – het zal hopelijk suggestie zijn –weer de best wel luide ‘krak’ van mijn toen brekende ribben hoor en opnieuw de met de ‘krak’ gepaard gaande, vlijmscherpe en vooral stekende pijn voel. Ja, dat gat in de mergelmuur zal deze donderdag niet door mij doorkropen worden, weet ik heel, heel zeker.

Gelukkig ben ik van het volgzame ras en zie ik, wanneer ik volgzaam de gids volg, hoe hij schielijk en zonder te spreken om een hoekje in de donkere duisternis verdwijnt en ik volg hem hoopvol, schalks uiterst schielijk. Er moeten tenslotte foto’s van die doorkruipmomenten gemaakt worden en omdat ik de fotograaf van dienst ben, lukt dat het beste zonder gebroken ribben. ‘Gelukkig’, denk ik mijn ribben voorzichtig en licht krakend te horen zuchten.

Na de doorkruiping staat het gezelschap na enige tijd weer buiten de groeve en is de gids nog niet uitverteld. Terwijl hij zijn weetjes over het bospad strooit, luister ik met een half oor want ik zie onder de bomen de gemergelde blokbreker achter het stevige hek stoïcijns voor zich uit staan kijken.

Is het vreemd dat ik een weinig verwantschap voel met dit, zwijgende maar alleszeggende standbeeld? Niet als blok- maar als ribbreker.

Vlag

Rood, met op de broeking een zwarte sleutel, de baard onder en naar de vlucht wijzend, in de vlucht een witte keper, opkomend uit de broeking.
Toen ik deze tekst de eerste keer las, dacht ik, waar gaat dit over? Gaat dit over een woeste, vastgeketende langharige ongeschorene die op de kop hangend in alleen een broek probeert weg te komen van zijn hangplek?

Een op de keperse beschouwing leerde mij dat het een deel van de beschrijving van de Berg en Terblijtse vlag betrof. De vlag die – wanneer het hard waait – wel en niet stof doet opwaaien. Deels omdat ze hoog hangt, deels omdat een deel van de Berg en Terblijtse gemeenschap het bestaan van de vlag helemaal niet kent. En dat was ook *indertied* al zo. In het jaar 1977. Bij het afscheid van de toenmalige Amsterdamse burgemeester Ivo Samkalden. Ja, die burgemeester, die samen met zijn vrouw Olga en het wethoudercollege van diezelfde gemeente Amsterdam te gast was bij het toen nog Nachtwacht Gilde, dus twee woorden.

De Amsterdamse wethouders wilden per se dat het Nachtwacht Gilde betrokken werd bij het afscheid van Ivo. Ja, wij mochten die dag Ivo zeggen. De connectie tussen Berg en Terblijt en Amsterdam? Uiteraard! De Nachtwacht. Het hele college, inclusief Olga Samkalden, de vrouw van, zou gaan vogelschieten. Schieten op een heuse, zware houten vogel. Geprepareerd door het toenmalige Hoofd Preparaties, Jean 'de Mol' In de Braek.

De gevel van het – toen nog – clublokaal Noben was opgeleukt met een aantal keurige, kleurige vlaggen. De Nederlandse vlag, de Limburgse leeuw, de Amsterdamse kruizen én die rode, met op de broeking een zwarte sleutel, de baard onder en naar de vlucht wijzend, in de vlucht een witte keper, opkomend uit de broeking. Die vlag dus.

De toenmalige burgemeester van Berg en Terblijt Frans van de Loo, ja, wij mochten toen niet Frans zeggen, was ook uitgenodigd. Want collega ontmoet collega, zoiets. Fra… eh… de burgemeester kwam op zijn typische, gehaaste manier aangelopen. Nam, zoals bij hem te doen gebruikelijk, zijn hoed af toen voorzitter Frans en ik op hem afliepen en hem welkom heetten. Hij bekeek de opgeleukte gevel én …
"Euh, heren, wat is dat voor vlag? Daar naast de Limburgse?" Wijzend naar de rood met op de broeking etc.-vlag.
"Eh.. mijnheer de burgemeester, dat is de vlag van uw en onze gemeente. De gemeentevlag van Berg en Terblijt."

"Euh… hebben wij een gemeentevlag?"
"Jawel, mijnheer de burgemeester. Sinds 16 februari 1971."
"Euh… ooh… daar weet ik niets van."
"Toch is het de vlag van Berg en Terblijt, mijnheer de burgemeester."
"Nooit gezien."

Misschien dat dit hele verhaal een stille dood gestorven zou zijn, ware het niet dat net op dat moment een journalist binnen gehoorsafstand langsliep en dit vraag- en antwoordgesprekje opving. Een dag later kopte de krant: "Burgemeester herkent eigen gemeentevlag niet'…

Oh ja, bijna vergeten. Ivo's vrouw Olga schoot de échte vogel af.

Plat

Vorige week vroeg een geïnteresseerde, vertrouwelijk zoals hij het zelf zei, waarom ik mijn column op deze site niet in het Bergs schreef. Dat vond ik een goede vraag en ik had zelfs een antwoord op die vraag. Maar of dat antwoord goed was? Misschien was het bevredigend. Misschien ook niet. Wat het antwoord was? Tjah… het was een vertrouwelijke vraag zoals hijzelf stelde en daarom kreeg hij een vertrouwelijk antwoord. Van mij. Maar het zette me wel aan het denken. Want dialect is een vaak uitgesproken woord, maar meer nog een gloeiend heet hangijzer. Het doet en niet alleen in de groeves onder ons, steeds weer stof opwaaien.

Wat is dialect? Wat is *plat*? Het gesproken woord? Het geschreven woord? Het Berg en Terblijtse plat is al lastig genoeg om te spreken, probeer de zin *'dao sjtaon sjoan roaj roaze in de koallever'* maar eens onder de bekende en aansprekende *patsj* te krijgen. En dan zegt iemand dat ik die zin fout geschreven heb, dat *'doa sjwan rwaj rwaze in de kwallever sjtoan'* te bloeien. En dan wil ik, kniesoor en muggenzifter die ik soms (soms?) ben, nog niet de vraag stellen waarom men rode rozen in de groentetuin laat groeien in plaats van in een of meerdere borders van de voor- of misschien wel achtertuin. Het is voorwaar een helse klus, maar ook een fantastisch gespreksonderwerp. Dat dialect in het Nederlands of plat in het Bergs. Of is het 'op z'n Bergs'?

Indertied heeft zich *indertied*, bij de oprichting, ten doel gesteld het dialect te promoten, maar vooral te behouden. Zowel in schriftelijke als in mondelinge vorm. Maar hoe krijg je de huidige, jeugdige niet-dialecters aan het dialect? Door ze één uurtje per jaar in het dialect toe te spreken? Zonder daarbij ook maar enige vorm van uitleg? Ik denk dat je dan als een soort gesjeesde timmerman de plank compleet misslaat, laat staan de spijker op zijn kop.

We hebben nu in Berg en Terblijt Indertied als vereniging die opkomt voor het dialect. Misschien zijn er onder de leden van Indertied enkele dialectsprekende onderwijzende zij-instromers die wekelijks enkele uurtjes met de niet-dialecters aan de gang willen gaan en hen op deze wijze het dorpse dialect al sprekende proberen bij te brengen. Misschien als een soort van na- of buitenschoolse activiteit? Dan zet dat ondergrondse in dialect gesproken educatieve uurtje op termijn (nog) meer zoden aan de dijk. Of, om het in of op z'n Bergs plat te schrijven: "Zèt dat (nog) miè grouze aan de diek."

Of heb ik dat laatste *plat* fout geschreven?

School

Vilt. Daar ging ik vroeger naar de lagere school. Niet in maar op Vilt. Vanuit de Pastoor Pendersstraat. Door de *Vièhsjtraot*. Tot aan Notermans was de weg, de Valkenburgerstraat, nog geasfalteerd *(getaard)*. Daarna werd het onverhard. Met kuilen, poelen, plassen. Tussen de weilanden met hoge, heel hoge fruitbomen en altijd bewerkte akkers door. Dus was de ongeasfalteerde weg meer een breed pad met ongelijke liggers. Tot aan de wei van Bakker liep de weg heel lichtjes omhoog. De *weie* van *Broersj*, van *de Hamer*, langs de wei van Bakker, de wei van *de Noob*, langs 't veld van *de Boos*. En was je voorbij de boerderij van Pie (Pirra) van *de Boos*, zag je soms *de Raaf* rechts in het schemerige donker achter het getraliede raam van zijn schoenmakerij zitten. Een aanblik die ons, meestal niet zo stoere dreumesen, steeds opnieuw angst en ook ontzag inboezemde, want *de Raaf* zelf zagen we nooit buiten, of we herkenden hem niet. Dat kon natuurlijk ook. En dan was er links *de pool*. De grote plas met ernaast de kromme, altijd geduldige wilg in de wei van *de Pasmán*. Om uiteindelijk door het hek, de ijzeren poort, de speelplaats voor en naast de school op te lopen. Links van het gebouw, op de kleine speelplaats voetbalde de jongste schooljeugd. De oudere jeugd speelde op een groot gedeelte voor het gebouw en het andere gedeelte voor het gebouw was de meisjesspeelplaats. Verboden gebied voor ons, mannen van 6 tot 12 jaar. En ja, daar werd toen heel streng op gelet.

Meestal was school een leuke tijd. Les krijgen, spelen met je vriendjes uit Berg, Terblijt en Vilt. Alleen… wanneer Berg weer eens (en dat gebeurde toen heel vaak, meestal twee keer per voetbalseizoen) van Vilt op zondagmiddag gewonnen had met voetballen, dan was de binnenkomst op maandagmorgen niet zo leuk. Want de Vilter jeugd stond ons dan op te wachten. Dan werd er geduwd, getrokken en soms ook geslagen. En eerlijk…? die van Vilt sloegen harder dan wij uit Berg. En dat deden de meesters soms ook. Zouden ze dat heden ten dage doen? Hadden we geen meesters meer.

Op school…